

Asia: VN/7196/2021

Lausuntopyyntö naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista koskevat kommentit ja huomiot

Suomen Kätilöliitto kannattaa hallituksen esitystä naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista koskevan rangaistavuuden selkeyttämisestä. Se vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on määritelty naisiin kohdistuvan väkivallan muodoksi ja ihmisoikeusloukkaukseksi useissa ihmisoikeussopimuksissa.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi eli nk. Istanbulin sopimus velvoittaa Suomea suojelemaan silpomisen riskissä olevia tyttöjä kriminalisoimalla tyttöjen sukuelinten silpomisen. Yleissopimuksessa lapsen oikeuksista eli YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetään, että sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja. YK:n lapsen oikeuksien komitea ja naisten syrjinnän poistamista käsittelevä CEDAW-komitea edellyttävät, että sopimusvaltio puuttuu lainsäädäntötoimin tehokkaasti haitallisiin käytäntöihin poistaakseen ne. Euroopan parlamentin huhtikuussa hyväksymän naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumista koskeva direktiivi eli nk. NKV-direktiivi kriminalisoi naisten sukuelinten silpomisen ja pakkoavioliitot. Se velvoittaa jäsenvaltiot säätämään asiasta rikoslainsäädännössä ja asettaa myös vähimmäistason enimmäisrangaistukselle.

Kaikki silpomisen muodot loukkaavat lapsen oikeutta ruumiilliseen koskemattomuuteen. Tyttöjen sukuelinten silpominen on ihmisoikeusloukkaus, jolta Suomen valtiolla on velvollisuus suojella tyttöjä. Kriminalisoimalla tyttöjen sukuelinten silpomisen ehdotetulla säädöksellä Suomen valtio toteuttaa täysimääräisesti ihmisoikeusveloitteensa lainsäädännön osalta.

2. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevat kommentit ja huomiot

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen määritelmät, ja legaalimääritelmät ja niiden eri sanamuotoja käsitellään luonnoksessa monelta kannalta. On tärkeää, että tyttöjen sukuelinten

silpominen tarkoittaa kaikkia ilman lääketieteellistä syytä tehtäviä toimenpiteitä, joissa ulkoisia sukuelimiä vahingoitetaan.

Tyttöjen ja naisten silpomisella on lukuisia vaikutuksia seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja seksuaalisuuteen, jotka käyvät ilmi esitysluonnoksessa. Osa fyysisistä että psyykkisistä terveyshaitoista on elinikäisiä.

Luonnoksessa nostetaan esiin, että sukuelinten silpominen voi kohdistua jokaiseen ihmiseen hänen sukupuolestaan riippumatta. Kuitenkin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen määritellään kansainvälisesti naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi. Kuten Eduskunnan lakivaliokuntakin on todennut: rangaistavuuden selkeyttämistä ei tule viivästyttää.

3. Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat kommentit ja huomiot

Syyteoikeuden osalta on kannatettavaa, että sen vanhentumisaika alkaa vasta alaikäisenä silpomisen kokoneen tultua täysi-ikäiseksi. Hallituksen esityksessä esitetty muutos on parannus silpomisen läpikäyneiden oikeusturvaan.

4. Lapsensurmaa koskevat kommentit ja huomiot

-

5. Kommentit ja huomiot esitysluonnoksen johdosta muihin lakeihin tehtäviin muutoksiin

On erittäin tärkeää, että kaikki silpomisen muodot ovat rangaistavia riippumatta niiden fyysisestä vahingoittavuudesta tai siitä, jääkö niistä pysyviä jälkiä sukuelimiin. Silpomisen muodot vaihtelevat maittain ja alueittain. Osassa maista tai alueista on siirrytty fyysisesti vahingoittavimmista muodoista vähemmän fyysisesti vahingoittaviin muotoihin. Tiedetään, että teon traumaattisuus ja sen vahingollisuus ei välttämättä ole suorassa yhteydessä fyysisen vamman vakavuuteen.

Esitysluonnoksessa rikoslain 21 lukuun lisättäisiin uusi 6 b §, jossa esitetään, että säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että teolle ei ole lääketieteellistä perustetta. Edelleen esitetään, että lääketieteellisiin perusteisiin voi kuulua niin fyysisiä kuin psyykkisiä tekijöitä. Fyysisiin tekijöihin kuuluvia perusteita voisivat olla esimerkiksi terveyttä uhkaavien tai haittaa aiheuttavien kasvainten poisto, haittaa aiheuttavien suurten häpyhuulten pienennys, synnytykseen liittyvät avaustoimenpiteet, synnytyksestä aiheutuneiden vaurioiden ompelu- tai muut korjaustoimenpiteet sekä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen avaus- ja korjausleikkaukset. Myös intersukupuolisille lapsille tehtävät toimenpiteet, joille on hyväksyttävä lääketieteellinen peruste, jäisivät säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös teot, joissa päätösvaltainen henkilö vapaaehtoisesti hakeutuu laillisesti tarjottavaan esteettisen kirurgian toimenpiteeseen tai esimerkiksi sukuelinlävistykseen. Pidämme tätä esitystä riittävän selkeänä.

On myös parannus, että silpomisen valmistelu on rangaistavaa. Lisäksi on hyvä, että luonnoksessa esitetään, että uhrin suostumus ei poista rangaistavuutta edes fyysisesti vähäisimpien tekojen osalta, ja että huoltaja ei voi antaa silpomiseen suostumusta huollettavansa puolesta.

Luonnoksessa nostetaan esiin, että naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomistekoja voidaan ehkäistä ja niihin voidaan puuttua erilaisin keinoin, esimerkiksi koulutuksella, kasvatuksella ja tietoisuuden

lisäämiseen tähtäävillä kampanjoilla sekä seksuaalineuvonnalla. Olemme yhtä mieltä, että kasvatus, tiedotus, koulutus ja ennaltaehkäisy ovat tärkeitä, mutta eivät ole yksistään riittäviä torjumaan naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista ilman rikosoikeudellisia keinoja.

NKV-direktiivin mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava tehokas, ikätasoa vastaava ja helposti saavutettava tuki naisen sukuelinten silpomisen uhreille, myös tarjoamalla gynekologista, seksologista, psykologista ja traumahoitoa ja -neuvontaa, joka on yksilöity näiden uhrien erityistarpeisiin”. Nämä em. tukitoimet ja palvelut ovat meillä puutteellisia. Niitä tulee tarjota viipymättä ja taata niille riittävät resurssit.

6. Muut esitykseen liittyvät kommentit ja huomiot

Suomen Kätilöliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnosta hallituksen esitykseksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämisestä. Pidämme sitä hyvänä ja kannatettavana.

Oinonen Päivi

Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry